

насилюства на собі та дитині, приховує або знищує знаряддя й засоби злочину; здійснює вплив на потерпілого, його законного представника, свідків з метою їх відмови від заяви про зґвалтування (насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом); замовчує про обставини вчиненого ним злочину; дає неправдиві свідчення, висуває алібі тощо.

Водночас інші родичі дитини, передусім мати, для збереження родинних або дружніх стосунків можуть підтверджувати алібі злочинця, брати участь у знищенні слідів злочину тощо. Для пом'якшення вини підозрюваного можуть впливати на потерпілого з метою відмови або зміни ним показань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кайгородова О. С. Расследование грабежей и разбоев, совершенных несовершеннолетними (по материалам Уральского и Сибирского регионов) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Кайгородова Ольга Сергеевна. - Тюмень, 2006. - 193 с.

2. Вирок Козятинського міськрайонного суду Вінницької області // Справа № 1-179/10 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48366896>. - Назва з екрана.

Самодін Артем Володимирович -
завідувач кафедри криміналістики та
судової медицини Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Чинний кримінальний процесуальний закон зобов'язує державні органи, на які функціонально покладено завдання кримінального переслідування за будь-яких умов та обставин досягати належної реалізації завдань кримінального провадження щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечити швидке, повне та неупереджене проведення досудового розслідування з дотриманням належних правових

процедур кримінального провадження. Водночас на окремих територіях України виникає проблемна ситуація реальності досягнення цих завдань кримінального провадження за наявності обставин викликаних умовами ускладнення слідчої та оперативної обстановки в районі проведення антитерористичної операції (АТО).

Зважаючи на таку обставину, питання особливостей досудового розслідування в районі проведення АТО законодавець регламентував лише в ст. 615 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, відповідно до положень якої на місцевості (адміністративній території), де діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення АТО, у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених ст. 163, 164, 234, 235, 247 та 248 КПК України, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб відносно осіб, яких підозрюють у вчиненні злочинів, передбачених ст. 109-114¹, 258-25 8⁵, 260-263¹, 294, 348, 349, 377-379, 437-444 Кримінального кодексу України, ці повноваження виконує відповідний прокурор. Водночас нагальною проблемою залишається питання початку кримінального провадження, зокрема процесуальної діяльності органів досудового розслідування до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

У правовій літературі вчені неодноразово звертали увагу на певні негативні фактори для перебігу та результатів досудового розслідування в районі проведення АТО, а саме: динамічну оперативну обстановку; передислокацію військових підрозділів; можливості загибелі, поранення, захоплення в полон учасників кримінального провадження; дефіцит часу, відведеного для проведення слідчих (розшукових) дій; скорочену тривалість початкового етапу досудового розслідування; можливості протидії розслідуванню з боку органів військового управління тощо [3, с. 88]. Викладені фактори фактично призводять до ситуації, у якій держава здійснює винятково функцію фіксування кримінальних правопорушень без наявності можливостей покарання особи, що

практично позбавляє кримінально-правовий інститут основного важеля впливу [2].

За наявності таких негативних факторів, на нашу думку, варто більш чітко регламентувати особливості кримінального провадження в районі проведення АТО, в умовах воєнного або надзвичайного стану. Доцільно передбачити в КПК України не лише одну статтю, що регламентує такі особливості, а окремий повноцінний правовий інститут, який має обов'язково враховувати й ґрунтуватися на положеннях засад кримінального провадження, ураховуючи реальні обставини діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду.

Диференціації та трансформації процесуальної форми в контексті потреб органів досудового розслідування в районі проведення АТО потребують окремі елементи процесуальних інститутів, які функціонально залучені до провадження досудового розслідування. Зокрема, ідеться про строки внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань упродовж 24 год; затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення без ухвали слідчого судді, подальше повідомлення особі про підозру впродовж 24 год та звернення до слідчого судді з клопотанням про застосування одного з передбачених законом запобіжних заходів (у контексті превентивного затримання, передбаченого ст. 615 КПК України); діяльність оперативних підрозділів у межах положень ст. 41 КПК України щодо виконання доручень слідчого лише в письмовій формі та винятково з приводу проведення слідчих (розшукових) дій; обов'язковості залучення понятих для проведення огляду (стосовно огляду місця події) у житлі чи іншому володінні особи навіть у разі застосування безперервного відеозапису цієї слідчої розшукової дії; визначення підслідності й передання матеріалів кримінального провадження від одного органу досудового розслідування до іншого за процесуальним рішенням прокурора.

Доцільним, на нашу думку, є також відновлення (запровадження) інституту так званих окремих доручень, що за положеннями КПК 1960 р. надавав можливість слідчим, які належать до різних територіальних підрозділів органів

досудового розслідування, звертатись із відповідними приписами на проведення слідчих (розшукових) дій. Сьогодні така взаємодія за процесуальної потреби може відбуватися під процесуальним контролем керівника органу досудового розслідування. Важливим елементом підвищення результативності початку досудового розслідування є налагодження ефективної міжвідомчої взаємодії між державними структурами, які забезпечують правопорядок та обороноздатність нашої держави в районі проведення АТО та прямо чи опосередковано впливають на процесуальну діяльність підрозділів досудового розслідування Національної поліції, а інколи долучаються до сфери кримінальних процесуальних відносин як учасники кримінального провадження.

Нагальними залишаються й проблеми щодо безпеки учасників кримінального провадження під час проведення невідкладних і першочергових слідчих (розшукових) дій, належного (відповідного умовам бойових дій) технічного оснащення слідчо-оперативних груп, кадрового потенціалу підрозділів досудового розслідування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-УТ - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/4651-17. - Назва з екрана.
2. Просянюк О. Особливості розслідування кримінальних проваджень на окупованих територіях [Електронний ресурс] / О. Просянюк // Юридична газета. - 2015. - 30 квіт. - Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/interview.html>. - Назва з екрана.
3. Туркот М. С. Особливості процесуального керівництва досудовим розслідуванням в умовах надзвичайних ситуацій та під час проведення антитерористичної операції / М. С. Туркот, Р. В. Лук'яненко // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2015. - № 3. - С. 82-91.